

S. Sayısı : 48

Kahvenin Tekel Konusundan çıkarılmasına ve Dâhîlî İstihlâk vergisine tâbi tutulmasına dair Kanun tasarısı ve Maliye Bütçe ve Gümrük ve Tekel Komisyonları raporları (1/10)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 622, 6/2091

24 . VIII . 1946

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Kahvenin Tekel konusundan çıkarılmasına ve Dâhîlî İstihlâk Vergisine tâbi tutulmasına dair Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 23 . VIII . 1946 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

R. Peker

Gerekçe

Harb yılları içinde kahve ticaretinin irae ettiği hususiyet nazara alınarak bu madde 20 Mayıs 1942 tarih ve 4223 sayılı kanunla Tekel konusu içine alınmıştır.

Bugün bu durum ortadan kalkmış ve memleket ihtiyacına yetecek miktarda kahve getirmek imkânı hâsıl olmuş olduğundan Kahve Tekelinde Hazineye sağlanan paranın istihlâk resmi şeklinde Gümrüklerde alınarak ithalinin serbest bırakılması düşünülmüş bu suretle kahve işiyle uğraşan ithalâter ve toptancı tüccara yeni bir iş veserbest rekabet sahası açmak amacı güdülmüştür.

Tasarımın birinci maddesiyle kahve Tekelden çıkarıldığı gibi 2 nci maddesiyle de kahvenin beher kilogramından, gümrükten geçirildiği sırada, bugün Tekel İdaresinin kahveden kilo başına satış kârı olarak temin ettiği 325 kuruşun istihlâk resmi şeklinde alınması derpiş edilmiştir.

Geçici madde ile kanunun yürürlüğe gireceği tarihte Tekel İdaresinde bulunacak kahvenin tâbi tutulacağı muamele tâyin edilmiş; 3 ve 4 ncü maddelerle de kanunun yürürlük tarihi ve kanunu yürütecek Bakanlıklar tesbit olunmuştur.

Maliye Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Maliye Komisyonu
Esas No. 1/10
Karar No. 2

4 . IX . 1946

Yüksek Başkanlığa

Kahvenin Tekel Konusundan çıkarılmasına ve dâhili istihlâk vergisine tâbi tutulmasına dair Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 23 . VIII . 1946 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başbakanlığın 24 . VIII . 1946 tarih ve 6/2091 sayılı tezkereleriyle Yüksek Meclise sunulup komisyonumuza havale buyrulan kanun tasarısı ile gerekgesi; Gümrük ve Tekel Bakanı ile Maliye Bakanlığı temsilcisi hazır olduğu halde incelendi.

Tasarı kabul edilmekle beraber geçici maddenin 2 nei fıkrasındaki «piyasa icaplarına göre» tâbirinin maksadı tamamen ifade edemediği görüldüğünden geçici maddenin son fıkrasının «idare istihlâk vergisini bu suretle ödeyeceği

kahveleri piyasa icap ve fiyatlarına göre toptan veya perakende satmağa yetkilidir» şeklinde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Ko. Baş. Y.	Süzücü	Kâtip
Kocaeli	Kocaeli	Diyarbakır
<i>İ. R. Aksal</i>	<i>İ. R. Aksal</i>	<i>V. Dicleli</i>
Kastamonu	Kayseri	Kütaha
<i>H. Çelen</i>	<i>K. Gündes</i>	<i>A. Tahtakılıç</i>
Malatya	Niğde	Ordu
<i>M. N. Zabcı</i>	<i>İ. R. Soyur</i>	<i>Y. Z. Ortaç</i>
Tokad	Ankara	
<i>C. Kovalı</i>	<i>M. Aksoley</i>	

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/10
Karar No. 5

7 . IX . 1946

Yüksek Başkanlığa

Kahvenin tekel konusundan çıkarılmasına ve dâhili istihlâk vergisine tâbi tutulmasına dair Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 24 . VIII . 1946 tarihli ve 6/2091 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Maliye Komisyonu raporiyle birlikte Komisyonumuza verilmekle Gümrük ve Tekel Bakanı Tahsin Coşkan, Maliye Bakanı Halit Nazmi Keşmir ve Ticaret Bakanı Atrf İnan hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

İşin incelenmesinden ve Komisyonunda Bakanlar tarafından verilen izahlardan ve yapılan görüşmelerden sonra şu sonuçlara varılmıştır:

1942 yılına kadar mahdut ellerle memlekete ithal edilen kahvenin harb yıllarında ihtiyaca kâfi gelecek bir miktarda tedarik edilememesi ve ayrıca

nakil ve ithali hususlarında da karşılaşılan zorlukların doğurabileceği mahzurlar ile bu maddeden vergi ve resim olarak sağlanacak Devlet geliri ve mal azlığının fiyatlara yapacağı tesirin meydana getirebileceği zarar ve mahzurların ortadan kaldırılması gibi düşüncelerle 1942 yılında kahvenin Tekele alınması uygun görülmüştü.

Ticari işlerde ferdî teşebbüs sahalarını bir zaruret olmadıkça tahdit etmemesi programında bir esas olarak kabul etmiş bulunan Hükümet, bugünün şartlarını, kahvenin tekele alınması sırasında derpiş edilen mahzurların husul ve devamını istilzam etmeyecek mahiyette görmektedir. Bundan başka tekel resminin, gümrükte istihlâk vergisi şeklinde alınmasının vergi tekniği bakımından en müsait şekilde ve masrafsız

vergi tahsilini mümkün kılacağı ve tevzi teşkilâtı giderleri gibi bazı giderlerden tasarruf yapılmasını sağlayacağı ve bu arada ferdi teşebbüslere bu gibi işlerde mümkün olabilecek masraf tasarrufu ile ticari rakabetin, maliyeti-ne ve binnetice fiyatların düşmesine tesir yapabileceği de düşünülmüştür. Bu suretle, kahve ticareti sahasında ferdi teşebbüsleri tahdit için bir zaruret mevcut olmamasının yanında bir takım faydaların da sağlanmasının mümkün olacağı anlaşılmıştır. Hükümetçe dermeyan edilen bu mucip sebeplere binaen Komisyonumuz, esas itibariyle kahvenin Devlet Tekelinden çıkarılmasını uygun görmüş ve maddelerin konuşulmasına geçilmiştir.

Birinci maddede, hüküm vuzuhunu temin maksadiyle ibare ve kelime değişikliği yapılmıştır.

İkinci maddede, Hükümetçe teklif edilen kiloda 326 kuruş istihlâk vergisi, Tekel tevzi teşkilâtında yapılabilecek tasarruflar ile kahve ithal ve istihlâkinde vâkı olabilecek artmalar gözönünde tutularak ve Hükümetle mutabık kalarak kiloda 300 kuruşa indirilmiş ve gelir bütçesine bir tesir yapmıyacak, ancak, fazla olmasa bile maliyete ve fiyata tesir edebilecek bir vergi tenzili sağlanmıştır.

Geçici maddede, toptan veya perakende sat-

mak yetkisinin Hükümetçe kullanılmasında fiyat unsurunun müessir olmayacağı ve bu yetkinin kullanılmasında piyasa icaplarına göre hareket edilmesi lâzımgeleceği düşünülerek madde Hükümetçe teklif edilen şekilde kabul edilmiştir.

Birinci maddede yapılan değişikliğe uygun olarak 3 ncü madde yazılmıştır.

Bu esaslar dairesinde yeniden hazırlanan tasarı havalesi veçhile Gümrük ve Tekel Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunuldu.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Edirne	Urfa	İzmir
<i>M. N. Gündüzalp</i>	<i>Esat Tekeli</i>	<i>M. Bırsel</i>
Kâtip		
Ankara	Ankara	Antalya
<i>F. Öymen</i>	<i>Cevdet Gölet</i>	<i>N. Sumer</i>
Aydın	Balıkesir	Diyarbakır
<i>Gl. R. Alpman</i>	<i>Esat Altan</i>	<i>İ. Hamit Tığrel</i>
Diyarbakır	Elâzığ	Eskişehir
<i>Şeref Uluğ</i>	<i>Fahri Karakaya</i>	<i>Yavuz Abadan</i>
Giresun	İstanbul	Kırşehir
<i>M. Akkaya</i>	<i>Dr. Adnan Advar</i>	<i>Şevket Torgut</i>
Mardin		Niğde
<i>R. Erten</i>		<i>Rifat Gürsoy</i>
Samsun		Tokad
<i>M. A. Yörüker</i>		<i>R. A. Sevengil</i>

Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Gümrük ve Tekel Ko.

Esas No. 1/10

Karar No. 2

9 . IX . 1946

Yüce Başkanlığa

Kahvenin Tekel konusundan çıkarılmasına ve dâhilî istihlâk vergisine tâbi tutulmasına dair Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanarak 23 . VIII . 1946 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ve 24 . VIII . 1946 tarih ve 6/2091 sayılı Başbakanlık tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı bu konudaki Maliye ve Bütçe Komisyonlarının raporlarıyla birlikte Komisyonumuza havale edilmiştir.

Gümrük ve Tekel Bakanı Tahsin Çoşkan ve uzman arkadaşlarıyla Maliye Bakanlığında

gelir Genel Müdür yardımcısı Bergili hazır buldukları halde tasarı Komisyonumuzda incelendi.

Tasarının gerekçesinde ve Bütçe Komisyonu raporunda açıklandığı üzere harp yıllarında hususi eller tarafından memleket ihtiyacına yetecek miktarda kahve ithalinde uğranılan güçlükleri ve olağanüstü şartların kahve fiyatlarında yapabileceği zararlı inikâsları bertaraf etmek üzere 20 Mayıs 1942 tarihli ve 4223 sayılı kanunla bu madde Devlet Tekeli altına alınmış bu-

lunuyordu. Komisyona verilen izahat ve malûmat göstermiştir ki, harbin bitmesiyle ticari münasebetlerin tabiiye doğru bir istikamet alması kahvenin Devlet tekelinde bulundurulmasını gerektiren sebepleri ortadan kaldırmış ve bugünkü şartlar içinde memleket ihtiyacını karşılayacak miktarda kahvenin hususi eller tarafından ithaline ve normal fiyatlarla alış verişine imkân hâsıl olmuş görülmektedir. Bu itibarla 1942 de alınmış olan karar ve tedbirin devamına lüzum kalmadığında Komisyonumuz dahi diğer komisyonlar gibi Hükümetin görüşüne iştirak etmiş ve kahvenin Devlet tekeli dışında bırakılmasını iktisadi işlerde hususi teşebbüsün faaliyet sahasını genişletmesi bakımından da faydalı ve Hükümetin programına uygun bulmuştur.

Yeni tasarı ile kahvenin dâhilî istihlâk vergisine tâbi tutulması bu konu dolayısıyla tekel teşkilâtı giderlerinde tasarrufa ve bu maddeden beklenen Devlet gelirinin de zayi olmamasına ve en kolay şekilde tahsiline imkân verecektir. Bu mülâhazalara binaen komisyonumuz tasarımı esas itibarıyla onamış, görüşme ve incelemelerinde kahve serbestliğinin bu maddenin fiyatlarına yapabileceği tesir üzerinde bilhassa durmuştur.

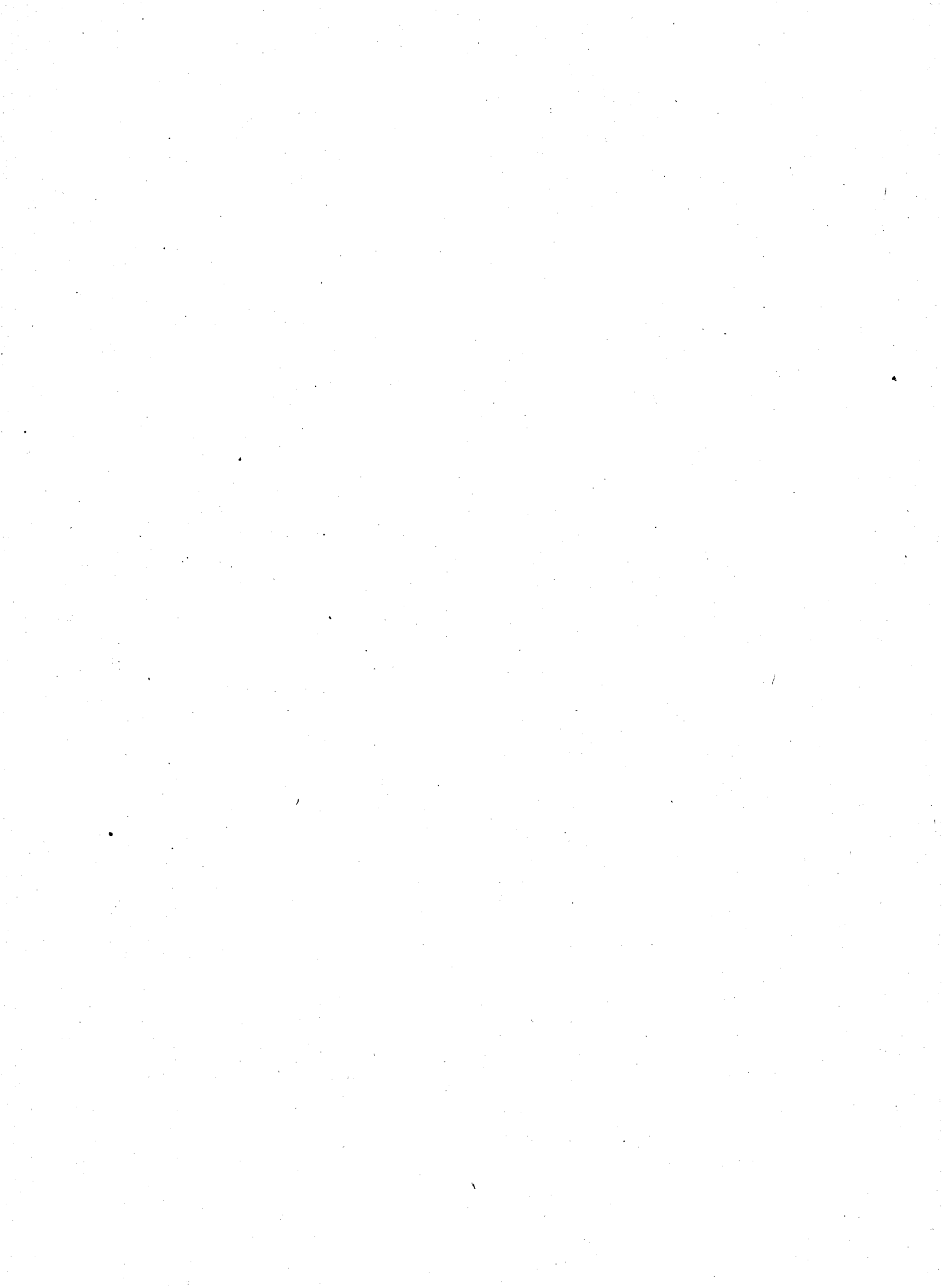
Millî para ile yabancı dövizler arasındaki yeni nispet dahi gözetilmek şartıyla yapılan hesaplara göre ithal maliyetinin eskisinden yüksek olacağı ve serbest rekabetin belki daha ucuzluk sağlayabileceği neticesine varılmıştır.

İstihlâk vergisinin kiloda 300 kuruşa indirilmiş olması uygun görülmeyle beraber komisyonumuz kahve müstehtliklerini korumak üzere toptancı ve perakendeci kâr hadlerinin hayat pahalılığına yol açmayacak makul nispetler üzerinden tespitini temenniye lâyık bulmuştur.

Maddelerde değişiklik yapılmamış ve kanun tasarısının Bütçe komisyonunun değiştirdiği şekilde aynen kabulü kararlaştırılmıştır.

Yüce Kamutayda ivedilik kararı ricasıyla görüşülmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Gümrük ve Tekel Ko. Bş.	Sözeü	Kâtip
Mardin	Erzurum	Malatya
S. Düzgören	K. Kamû	O. Taner
Erzurum	Eskişehir	Hatay
M. H. Göle	İ. H. Çelik	S. B. Uluç
Samsun	Mardin	Trabzon
H. Berk	A. Şatana	D. Eyiboğlu
Samsun	Kırşehir	
M. Köprülü	N. Erdem	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kahvenin Tekel konusundan çıkarılmasına ve Dâhili İstihlâk Vergisine tâbi tutulmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 4223 sayılı kanunun kahveye ilişkin hükümleri kaldırılmıştır :

MADDE 2. — 1718 sayılı Dâhili İstihlâk Vergisi Kanununa aşağıdaki hüküm eklenmiştir.

Gümrük Tarifesi Kanununa bağlı giriş genel tarifesinin 208 nci numarasının a, b, c ve d pozisyonlarına giren her nevi kahvenin her kilogramından ithal sırasında 300 kuruş istihlâk vergisi alınır. Bu Verginin tarh, tahakkuk ve tahsilinde gümrük resimleri hakkındaki hükümler uygulanır.

GEÇİCİ MADDE. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Tekel dairesi elinde bulunacak kahvenin ikinci maddeye göre hesaplanacak istihlâk vergisi iki ay içinde defaten ödenir. İdare istihlâk vergisini bu suretle ödeyeceği kahveleri piyasa icaplarına göre toptan veya perakende satmağa yetkilidir.

MADDE 3. — Bu kanun 1 Ocak 1947 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Maliye ve Gümrük ve Tekel Bakanları yürütür.

Başbakan	Adalet Bakanı
<i>R. Peker</i>	<i>M. Ökmen</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>C. C. Toydemir</i>	<i>Ş. Sökmensüer</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>H. Saka</i>	<i>H. N. Keşmir</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
<i>Reşat Ş. Sirer</i>	<i>C. K. İncedayı</i>
Ekonomi Bakanı	Sağlık ve Sosyal Y. Bakanı
<i>T. B. Balta</i>	<i>Dr. B. Uz</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>T. Coşkan</i>	<i>F. Kurdoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı	Ticaret Bakanı
<i>Ş. Koçak</i>	<i>A. İnan</i>
Çalışma Bakanı	
<i>Dr. S. Irmak</i>	

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Kahvenin Tekel konusundan çıkarılmasına ve dâhili istihlâk vergisine tâbi tutulmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Tekel İdaresi elinde bulunacak kahvenin ikinci maddeye göre hesaplanacak istihlâk vergisi iki ay içinde defaten ödenir. İdare, istihlâk vergisini bu suretle ödeyeceği kahveleri piyasa icap ve fiatlarına göre toptan veya perakende satmağa yetkilidir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 nü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetin 4 nü maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Kahvenin Tekel konusundan çıkarılmasına ve dâhili istihlâk vergisine tâbi tutulmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 20 Mayıs 1942 tarihli ve 4223 sayılı kanunla Devlet tekeli altına alınan kahve, Devlet tekeliinden çıkarılmıştır.

MADDE 2. — 12 Haziran - 1930 tarihli ve 1718 sayılı Dâhili İstihlâk Vergisi Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

(Gümrük Tarifesi Kanununa bağlı giriş genel tarifesinin 208 nci numarasının a, b, c ve d pozisyonlarına giren her nevi kahvenin beher kilogramından ithal sırasında 300 kuruş istihlâk vergisi alınır. Bu verginin tarh, tahakkuk ve tahsilinde gümrük resimleri hakkındaki hükümler uygulanır.)

MADDE 3. — 20 Mayıs 1942 tarihli ve 4223 sayılı kanunun kahve tekeline ilişkin hükümleri kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE — Hükümetin geçici maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetin 3 ncu maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 4 ncu maddesi aynıyle kabul edilmiştir.